

Zwijgcontracten in de zorg

Publicatie	Nr. 17-18 - 21 april 2016
Jaargang	2016
Rubriek	Artikelen, Achter het nieuws
Auteur	Sophie Broersen
Pagina's	10-11

Achter het nieuws

Achttwintig meldingen van zwijgcontracten heeft de IGZ ontvangen, nog geen twee weken na de oproep van minister Schippers om hiermee naar deze instantie te stappen. Topje van de ijsberg, of hoge uitzondering? En is een verbod mogelijk?

© Getty Images

Half maart brengen journalisten van [Argos het dramatische verhaal naar buiten](#) van een jongeman die overleed aan een niet-gediagnosticeerde pericarditis, in het Tergooi Ziekenhuis in Hilversum en Blaricum. Er zijn fouten gemaakt en het ziekenhuis sluit een overeenkomst met de nabestaanden. Volgens Argos staat daarin dat de familie geen tucht- of civiele zaak mag starten, haar aangifte bij het Openbaar Ministerie moet intrekken en niet mag meewerken aan juridische procedures die anderen zouden starten. Ook mogen de familieleden niet met anderen over deze overeenkomst spreken. De familie – die is bijgestaan door een advocaat – krijgt een financiële vergoeding.

De zaak komt toch naar buiten: journalisten van Argos interviewden de moeder al vóór het sluiten van de overeenkomst over de zaak, en zetten door. Ze brengen naar buiten wat ze weten, onder meer dat het ziekenhuis in eerste instantie geen melding bij de IGZ deed van de calamiteit. De

verontwaardiging is groot, in de eerste plaats vanwege de dramatische casus, maar misschien nog meer vanwege het zogeheten zwijgcontract. Het past helemaal in het beeld dat journalisten de afgelopen maanden al vaker schetsten: ziekenhuizen die hun blunderende artsen de hand boven het hoofd houden. Minister Schippers vindt het onacceptabel dat in dergelijke contracten wordt afgesproken dat patiënten of nabestaanden niet naar de rechter of naar de tuchtrechter mogen stappen, en wil zwijgcontracten in de zorg verbieden. Ze roept mensen op zich bij de inspectie te melden als zij een dergelijke overeenkomst hebben gesloten. De IGZ laat weten dat er 28 meldingen binnen zijn van contracten bij verschillende zorgsectoren, die zij gaat onderzoeken. De IGZ geeft geen verdere toelichting, waardoor niet duidelijk is of het in alle gevallen om contracten met patiënten/nabestaanden gaat, of ook om zorgverleners zelf.

Geen register

Zijn deze 28 contracten het topje van de ijsberg? Dat is moeilijk te achterhalen, er is geen register van zwijgcontracten. Het is zelfs niet bekend hoeveel schikkingen zorgverleners zelf treffen, dus zonder tussenkomst van een verzekeraar. Een aantal geraadpleegde experts laat weten dat contracten zoals die in het Tergooi uitzonderlijk zijn. Harry Henschen, directielid van verzekeraar Medirisk: 'In ons sjabloon voor een vaststellingsovereenkomst staan zulke voorwaarden niet. Het is onder omstandigheden wel voorstelbaar dat zorgaanbieders een clause willen opnemen over niet praten met de pers. Dat heeft te maken met de onbalans tussen de partijen: als iemand naar de pers stapt en zijn of haar verhaal vertelt, kan de zorgaanbieder zich daar vanwege het beroepsgeheim niet tegen verdedigen. Maar bij ons gebeurt dat niet.' Waarom niet? 'Je ziet wat ervan komt.' Henschen heeft er geen zicht op of dergelijke clauses wel voorkomen, in de contracten die ziekenhuizen zelf sluiten met patiënten of nabestaanden, zonder dat er een verzekeraar aan te pas komt.' Yme Drost, letselschadespecialist: 'Vanuit ziekenhuizen zelf wordt het inderdaad wel eens geprobeerd, bij zaken die onder hun eigen risico vallen. Bij grotere zaken spreek ik met de verzekeraar, en die hebben zo'n verzoek nog nooit direct bij mij neergelegd.'

Oswald Nunes, advocaat gezondheidsrecht bij KBS advocaten: 'Enige nuancering is wel op zijn plaats. Vaststellingsovereenkomsten worden gesloten door twee partijen die in een onzekere situatie verkeren, waarbij er discussie kan zijn over aansprakelijkheid, schade en causaal verband. Dat kan jaren duren. Het kan in het belang van beide partijen zijn om een minnelijke regeling te treffen. Ik kan me voorstellen dat een arts of een ziekenhuis daar minder toe bereid zijn als ze niet weten of er nog een claim of een klacht volgt.'

Aart Hendriks, jurist KNMG en hoogleraar gezondheidsrecht: 'Vanuit de KNMG willen wij vooropstellen dat een patiënt niet onder druk mag worden gezet om een bepaalde schikking te treffen, dat hij of zij een fatsoenlijke schadevergoeding moet krijgen en toegang moet hebben tot klacht- of tuchtprocedures. De kwaliteit van zorg mag natuurlijk niet lijden onder afspraken die onderling gemaakt worden.' Toch kan Hendriks zich wel voorstellen dat een ziekenhuis afsprekt dat er geen tuchtklacht wordt ingesteld: 'Het tuchtrecht heeft als doel de bewaking van kwaliteit, maar artsen ervaren het als punitief instrument. Zij gaan gebukt onder de procedures, of onder de angst dat er een komt, wat tot 10 jaar na dato nog kan. Als ziekenhuizen hun artsen daartegen in bescherming willen nemen, snap ik dat. Angst voor imagoschade is geen goede reden voor een

zwijgclausule of laten afzien van een klacht. Integendeel: als zoiets uitkomt, is de schade nog groter.'

Maar mag het wel, een patiënt laten afzien van bijvoorbeeld een tuchtklacht? Henschen: 'Zo'n overeenkomst is de afsluiting van een discussie over een civielrechtelijke discussie over causaliteit, aansprakelijkheid en recht op schadevergoeding. Het lijkt mij juridisch niet houdbaar dat je een patiënt vervolgens ook verbiedt om naar de straf- of tuchtrechter of de inspectie te stappen.' Het mag wel, zegt Nunes: 'In Nederland is sprake van contractvrijheid: je mag onderling afspreken wat je wilt, zolang er geen sprake is van dwaling, dwang of bedrog. Ook dat een patiënt of nabestaande, weloverwogen en liefst goed geadviseerd afstand doet van bepaalde rechten, zoals klagen.' Voor de patiënt wellicht begrijpelijk om daarin mee te gaan, voor de kwaliteit van de gezondheidszorg wel nadelig. Eventuele misstanden komen dan niet aan het licht. Drost: 'Ik heb zelf maar één keer meegemaakt dat iemand moest zwijgen en een tuchtklacht moest intrekken, in ruil voor geld. Dat ging om de Jansen-Steur-zaak.

Bij overtreding daarvan zou de patiënt in kwestie een forse boete moeten betalen. Jaren later kwam uit dat de man nog veel vaker in de fout was gegaan, en kwam ze in blinde paniek bij me. Zij voelde zich schuldig, omdat jaren eerder al aan het licht had kunnen komen wat er gebeurd was. Dus ja, het mag, maar of het ethisch is, is een andere vraag.' Nunes: 'Daar is wel een vangnet voor: zorgverleners zijn verplicht om calamiteiten te melden bij de IGZ. Die kan alsnog een tuchtklacht indienen, die heeft niets met die schikking te maken.' Hendriks: 'Wat in een contract staat, mag niet tegen de wet ingaan, dus er mag nooit in staan dat een calamiteit niet gemeld wordt.'

Dat biedt de minister dan ook mogelijkheden, zegt Hendriks: 'Ja, er is sprake van contractvrijheid, maar zij kan wettelijke bepalingen opstellen waaraan een overeenkomst moet voldoen. Vergelijk het met arbeidsrecht: het staat mensen vrij om in een arbeidscontract afspraken te maken, maar een werkgever moet wel minimaal het wettelijk minimumloon betalen. Zoiets kun je je ook voorstellen voor schikkingen in de zorg.'